

2786

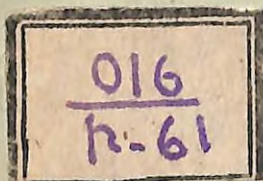

ԿԵՆՍԱԳՈՐԾԵՆՔ ՍՄԿՊ ԿԵՆՏԿՈՄԻ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ԵՎ ՓԵՏՐՎԱՐ-ՄԱՐՏՅԱՆ
ՊԼԵՆՈՒՄՆԵՐԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ԻՆՉ ԿԱՐԴԵԼ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

(ՀԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿԵՐ)

Պրակ 1

19 AUG 2005

ՀԱՅԿ. ՍՍՌ ԱԼ. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Մեքողական կաթինեա

016
1-61

ԿԵՆՍԱԳՈՐԾԵՆՔ ՍՄԿՊ ԿԵՆՏԿՈՄԻ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ԵՎ ՓԵՏՐՎԱՐ-ՄԱՐՏՅԱՆ
ՊԼԵՆՈՒՄՆԵՐԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

**ԻՆՁ ԿԱՐԴԱԼ
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ**

(Հանձնառաական գրականության ցանկեր)

ՊՐԱԿ 1

ՈՋԽԱՐԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ: ԽՈՇՈՐ ԵՂՋԵՐԱՎՈՐ
ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԽՆԱՄՔԸ: ԿԵՐԵՐ ԵՎ ԿԵՐԱԲՈՒՅՍԵՐ:
ԿԱՐՏՈՖԻԼԻ ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆ:
ԲԱՆՋԱՐԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ:

016:63

2786

ГОСУДАРСТВЕННАЯ БИБЛИОТЕКА АРМ. ССР
ИМ. А. Ф. МЯСНИКЯНА
МЕТОДИЧЕСКИЙ КАБИНЕТ

**ЧТО ЧИТАТЬ
ПО СЕЛЬСКОМУ ХОЗЯЙСТВУ**

(рекомендательные списки литературы)

ВЫП. I.

Составители **А. Шахазизян, А. Давтян**

(На армянском языке)

Армянское государственное издательство (Айпетрат),
Ереван, 1954

ԽՈՐՀՈՒՐԳՆԵՐ ԳՐԱԳԱՐԱՆԱՎԱՐՈՒՆ

ՍՄԿՊ Կենտրոնի Սեպտեմբերյան և Փետրվար-մարտյան պլենումների որոշումների մեջ մատնանշվում է գյուղատնտեսության շեշտակի վերելքի կենսական նշանակությունը մեր երկրի համար: Պարտիան և կառավարությունը անհետաձգելի խնդիրներ են դնում սոցիալիստական գյուղատնտեսության բնագավառի աշխատողների առաջ՝ 2—3 տարվա ընթացքում բարձրացնել գյուղատնտեսությունը, ստեղծել գյուղատնտեսական կուլտուրաներից և անասնապահությունից ստացվող մթերքների այնպիսի առատություն, որը կբավարարի մեր բնակչության առավելագույն պահանջմունքներն՝ սնդամթերքներով և թեթև արդյունաբերական հումքով:

Գյուղատնտեսության աշխատողների առաջ կանգնած խնդիրների իրականացման գործում նշանակալից օգնություն ցույց կտա գրականությունը: Այդ նպատակով ՀՍՍՌ Ալ. Մյասնիկյանի անվան Պետական գրադարանը այսուհետև պրակներով լույս կընծայի գյուղատնտեսության զանազան բնագավառների վերաբերյալ գրականության ցանկեր: Գյուղատնտեսության աշխատողների՝ կուլտուրատեսության նախագահների, գյուղատնտեսների, գոտեխնիկների, ագրոտեխնիկների, տեխնիկ անասնապահների, կուլտուրատեսականների և այդ ասպարեզի մյուս բոլոր աշխատողների համար: Սույն պրակում բերված են հայերեն լույս տեսած գյուղատնտեսության վերաբերյալ վճարովի և անվճար գրքույկները «Սովե-

տական Հայաստան» թերթի ջարդարական մեկ անգամ լույս տեսնող համերկածնեւոր, մասամբ էլ «Սովետական Հայաստան» թերթում տպագրված լավագոյն հոդվածները:

Գրադարանավարը պարտավոր է հանձնարարական ցանկերը առաջարկել սովյալ հարցերով հետաքրքրվող ընթերցողներին, օգնել նրանց նշված գրականությունը ձեռք բերելու և որոշ պլանով կարդարու: Անհրաժեշտ է, որ գրադարանավարը, բացի այդ ցուցակում նշված գրականությունից գտնի և ընթերցողին հանձնարարի թերթերում և ամսագրերում այդ հարցերի մասին լույս տեսնող նոր, արժեքավոր հոդվածները:

Հանձնարարական գրականության սույն ցանկերը կարող են օգնել իրեն՝ գրադարանավարին, գրքային ցուցահանդեսներ, գրողց-ընթերցանություններ, գրադարանային պլակատներ, կոնֆերանսներ և գյուղատնտեսության վերաբերյալ այլ մասնագետական աշխատանքներ կազմակերպելու գործում:

Նախօրոք անհրաժեշտ է ստուգել, թե գրադարանում կա՞ արդյոք նշված գրականությունը: Եթե չկա, պետք է գնել: Չճարելու դեպքում դուրս գրել ճիշդգրադարանային աբոնեմենտով շրջանային կամ ՀՍՍՌ Ալ. Մյասնիկյանի անվան Պետական գրադարանից. հետևյալ հասցեով՝ Երևան, Տեղյան 72, ՀՍՍՌ Ալ. Մյասնիկյանի անվան Պետ. գրադարան, սպասարկման բաժին:

«Ընկերներ: Մեր Առջեւ ԿԱՆԳԵԼ ԵՆ ՄԵՄ ԽԵԴԻՐՆԵՐ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՄԲ: ՏԱՐԱԿՈՒՅՍ ԶԿԱ, ՈՐ ԵԹԵ ՄԵՐ ԲՈՂՈՐ ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԸ, ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ՈՒ ՊԱՐԱՐՏԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐՏԱԳՐՈՂ ԱՐԳՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՐ ԲՈՂՈՐ ԲՍՆՎՈՐՆԵՐԸ, ԻՆԺԵՆԵՐՆԵՐՆ ՈՒ ՏԵԽՆԻԿՆԵՐԸ, ԵԹԵ ՄԵՆՔ ԲՈՂՈՐՍ ԶԵՉ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ ՎՃՌԱԲԱՐ Ո՛՛ ՀԱՍՏԱՏԱԿԱՄՈՐԵՆ ԶԵՌԱՐԿՆԵՔ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԱԳԱ ՎԵՐԵԼՔԻ ՄԵՐ ԸՆԳՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԻՆ ԵՎ ԶԵՆԱՅԵՆՔ ՈՒԺԵՐ ՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ, ԱՊԱ ՄՈՏԱԿԱ 2—3 ՏԱՐՈՒՄ ԲՆԱԿԶՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՐՆԵՐ ԵՎ ԹԵՔԵՎ ԱՐԳՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀՈՒՄՔԻ ԱՌԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԵՂԵՆԼՈՒ ԽԵԴԻՐԸ ՀԱՋՈՂՈՒԹՅԱՄԲ ԿԼՈՒՄՎԻ»:

(Գ. Մ. ՄԱԼԵՆԿՈՎ, ճառ ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի հինգերորդ սեփայլում):

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐԸ ՎՍԱՀՈՐԵՆ ԱՌԱՋ Է ԸՆԹԱՆՈՒՄ ԿՈՄՈՒՆԻՋՄԻ ՈՒՂԻՈՎ: ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԲԱՂԱՅՈՒՑԻՉ ՄԱՍԸ ՄԵՐ ԵՐԿՐՈՒՄ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՅԻ ՃՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՏԱՐ ՈՒԺԻ ՀՋՈՐ ԱՃԻ ԲԱՋԱՅԻ ՎՐԱ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄՔԵՐՔՆԵՐԻ ԱՌԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԵՂԵՆԼՈՒ ԽԵԴԻՐ ՊՐԱԿՏԻԿ ԼՈՒՄՈՒՄԸ Է: ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ ԱՅԻ ԽԵԴԻՐԸ ՄԵՐ ԱՌԱՋԵՎ ԿԱՆԳԵԼ Է ՈՐՊԵՍ ԿԵՆՍԱԿԱՆ, ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԽԵԴԻՐ: ԱՅԻ ԽԵԴԻՐ ՀԱՋՈՂ ԼՈՒՄՈՒՄԸ ԿԵՊԱՍՏԻ ՆԱԵՎ ՔԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՈՒ ԿՈՒՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅԱՆ ԴԱՇԻՆՔԻ ՀԵՏԱԳԱ ԱՄՐԱՊԵՏԱՆԸ»:

(ՍՍՌՄ գյուղատնտեսության հետազոտ գերագման միջոցառումների մասին: ՍՄԿՊ Կենտկոմի պլենումի որոշումից, ընդունված 1953 թ. սեպտեմբերի 7-ին ընկ. Ն. Ս. Խուլշևի գեկուցման առթիվ)

**ՊԱՐՏԻԱՅԻ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ
ՍՍՌՄ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԵԳԱ
ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ**

1. 19-րդ համագումարի դիրեկտիվները ՍՍՌՄ զարգացման 1951—1955 թվականի 5-րդ հնգամյա պլանի վերաբերյալ: 19-րդ համագումարի բանաձևը՝ Պետականի նախագահ ընկ. Մ. Զ. Սաբուրովի ղեկուցման առթիվ: Ե., Հայպետհրատ, 1952, 99 էջ:

2. ՍՍՌՄ գյուղատնտեսության հետագա զարգացման միջոցառումների մասին: ՍՄԿՊ Կենտկոմի պլենումի որոշումը, ընդունված 1953 թ. սեպտեմբերի 7-ին ընկ. Ն. Ս. Խրուշչևի ղեկուցման առթիվ: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 76 էջ:

3. Երկրում անասնաբուծության հետագա զարգացման միջոցառումների և կոլտնտեսականների, բանվորների ու ծառայողների տնտեսությունների կողմից պետությանը անասնաբուծական մթերքների պարտադիր հանձնումների նորմաների իջեցման մասին:

— 1953—1955 թթ. կոլտնտեսություններում ու սովխոզներում կարտոֆիլի և բանջարեղենի արտադրությունն ավելացնելու միջոցառումների և մթերումների մասին:

— Մեքենա-տրակտորային կայանների աշխատանքի հետագա բարելավման միջոցառումների մասին: ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի և ՍՄԿՊ Կենտրոնական Կոմիտեի որոշումները: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 144 էջ:

4. Օրենք Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկաների Միության 1953 թվականի Պետական բյուջեի մասին:

Տե՛ս Զվերև Ա. Գ., «Զեկուցում ՍՍՌՄ 1953 թ. Պետական բյուջեի և ՍՍՌՄ 1951—1952 թվականների Պետական բյուջեի կատարման մասին» գրքում: Ե., Հայպետհրատ, 1953, էջ 28—37:

5. ՕՐԵՆՔ գյուղատնտեսական հարկի մասին: Տե՛ս Զվերև Ի. Գ. «Զեկուցում ՍՍՌՄ 1953 թ. Պետական բյուջեի մասին և ՍՍՌՄ 1951—1952 թվականների Պետական բյուջեի կատարման մասին» գրքում: Ե., Հայպետհրատ, 1953, էջ 38—48:

6. Մեքենա-տրակտորային կայանների աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցություն՝ հրավիրված ՄՄԿՊ Կենտկոմի և Մինիստրների Սովետի կողմից: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 26, 28 և 29 հունվարի:

7. ՄՄԿՊ Կենտկոմի և ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի կողմից հրավիրված ՄՏԿ-ների աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցության մասնակիցների դիմումը Սովետական Միության մեքենա-տրակտորային կայանների բոլոր բանվորներին, մասնագետներին ու ծառայողներին: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 30 հունվարի:

8. ՍՈՎԽՈՋՆԵՐԻ աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցություն, հրավիրված ՄՄԿՊ Կենտկոմի և ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի կողմից: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 4, 5, 6 և 7 փետրվարի:

9. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏՅՈՒԹՅԱՆ առաջավորների Համառուսատանյան խորհրդակցություն հրավիրված ՄՄԿՊ Կենտկոմի, ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի և ՌՅՑՍՄ Մինիստրների Սովետի կողմից: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 13 փետրվարի:

10. ԵՐԿՐՈՒՄ հացահատիկի արտադրության հետագա ավելացման և խոպան ու խամ հողերի յուրացման մասին: ՄՄԿՊ Կենտկոմի պլենումի որոշումը՝ ընդունված 1954 թ. մարտի 2-ին ընկ. Ն. Ս. Խրուշչևի զեկուցման արժիվ: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 6 մարտի:

11. ԽՈՊԱՆ և խամ հողերի յուրացման հաշվին 1954—1955 թվականներին հացահատիկի արտադրությունն ավելացնելու մասին: ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի և ՄՄԿՊ Կենտրոնական Կոմիտեի որոշումը: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 28 մարտի:

12. ՀՍՍՍՍՍՆԻ Կոմունիստական պարտիայի 17-րդ համագումարի բանաձևը: Հայաստանի ԿՊ Կենտկոմի հաշվետու զեկուցման առթիվ: Ե., Հայպետհրատ, 1954, 39 էջ:

13. ՄԱԼՆԵԿՈՎ Գ. Մ. Հաշվետու զեկուցում պարտիայի

19-րդ համագումարին, ՀամԿ(բ)Պ Կենտրոնական Կոմիտեի աշխատանքի մասին, 5 հոկտեմբերի, 1952 թ.: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 136 էջ:

14. ՄԱԼՆԵԿՈՎ, Գ. Մ. Ճառ ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի 5-րդ սեսիայում: 1953 թ. օգոստոսի 8-ին: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 53 էջ:

15. ՄԱԼՆԵԿՈՎ, Գ. Մ. Ճառ Մոսկվա Բաղախի Լենինգրադյան բնտրական օկրուգի բնտրողների ժողովում 1954 թվականի մարտի 12-ին: «Սովետ. Հայաստան», 1954, № 61 (մարտի 13):

16. ԽՐՈՒՇՉԵՎ, Ն. Ս. ՍՍՌՄ գյուղատնտեսության հետագա զարգացման միջոցառումների մասին: Զեկուցում ՄՄԿՊ Կենտկոմի պլենումում 1953 թ. սեպտեմբերի 3-ին: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 111 էջ:

17. ԽՐՈՒՇՉԵՎ, Ն. Ս. Ճառ Մոսկվա Բաղախի Կալինինյան բնտրական օկրուգի բնտրողների ժողովում 1954 թվականի մարտի 6-ին: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 7 մարտի:

18. ԽՐՈՒՇՉԵՎ, Ն. Ս. Երկրում հացահատիկի արտադրության հետագա ավելացման և խոպան ու խամ հողերի յուրացման մասին: Զեկուցում ՄՄԿՊ Կենտրոնական Կոմիտեի պլենումում 1954 թվականի փետրվարի 23-ին: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 21 և 22 մարտի:

19. ՄԻԿՈՅԱՆ, Ա. Ի. Ճառ ՀամԿ(բ)Պ 19-րդ համագումարում. 9 հոկտեմբերի 1952 թ.: Ե., Հայպետհրատ, 1952, 29 էջ:

20. ՄԻԿՈՅԱՆ, Ա. Ի. Ապրանքաշրջանառության հետագա ծավալման և պետական կոոպերատիվ ու կոլտնտեսային առևտրի կազմակերպումը բարելավելու միջոցառումների մասին: Զեկուցում և եզրափակման խոսք 1953 թ. հոկտեմբերի 17—20 տեղի ունեցած առևտրի աշխատողների Համամիութենական խորհրդակցությունում: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 96 էջ:

21. ՄԻԿՈՅԱՆ, Ա. Ի. Ճառ Երևանի Ստալինյան բնտրական օկրուգի բնտրողների ժողովում 1954 թվականի մարտի 11-ին: «Սովետ. Հայաստան», 1954, 12 մարտի:

22. ՍԱՌՈՒՐՈՎ, Մ. Զ. Զեկուցում պարտիայի 19-րդ համագումարի դիրեկտիվների մասին: ՍՍՌՄ զարգացման 1951—1955 թվականների 5-րդ հնգամյա պլանի վերաբերյալ, 8 հոկտեմբերի, 1952 թ.: Ե., Հայպետհրատ, 1952, 63 էջ:

23. ԶՎԵՐԵՎ, Ա. Գ. Զեկուցում ՍՍՌՄ 1953 թ. Պետական բյուջեի մասին և ՍՍՌՄ 1951—1952 թվականների Պետական բյուջեի կատարման մասին: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 28 էջ:

«Պլենումը գտնում է, որ անասնաբուծության և առաշին ներքին, հանրային անասնաբուծության ամենաարագ վերելքը կենսական կարևոր նշանակություն ունի երկրի համար և այժմ հանդիսանում է պարտիայի ամենաանհետաձրգելի խնդիրը գյուղատնտեսության բնագավառում»:

(ՍՄԿՊ ԿԵՆՏԿՈՍԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՊԼԵՆՈՒՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄԻՑ)

ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Այխարաբուծություն

1. ԱՆԱՍՆԱՊԱՀԱԿԱՆ ֆերմաներում անասուններն առանձին կուտնտեսականների ամրացնելու և ստացված մթերքների ու անասունների գլխաբանակը պահպանելու համար աշխօրերով զննատելու օրինակելի նորմաները: ՍՍՈՒՄ Գյուղատնտեսության մինիստրության 1954 թվականի հունվարի 5-ի № 4 հրամանի հավելված: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ. 1953). 8 էջ: (Օգնութ. կուտնտ. ազդող-զոտ-տեսիս. եռամյա դասընթ. տնտեսագիտություն, 23 և 29 հոմալարի):

Այս հրամանի հավելվածում բերված են խոշոր եղջերավոր անասունների, խոզաբուծական, ոչխարաբուծական, ձիաբուծական, թռչնաբուծական ֆերմաներում անասունները կուտնտեսականներին ամրացնելու և անասնապահական մթերքներ ստանալու ու անասունների գլխաբանակը պահպանելու համար աշխօրերով զննատելու նորմաները: Ոչխարաբուծական ֆերմաների աշխատողների համար բավական է միայն կարգալ ոչխարաբուծությանը վերաբերվող գլուխը:

2. ՌՈՒՆԿՅԱՆ, Ա. Ոչխարաբուծություն (գյուղատնտեսական երկրորդ կարգի վարպետներ պատրաստելու ձեռնարկ): Ե., Հայպետհրատ, 1951, 125 էջ:

Գրված է ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի և ՀամԿ(Բ)Պ Կենտկոմի 1949 թ. ապրիլի 18-ի որոշման առթիվ: Նախատեսված է եռամյա ազդողոտնտեսական դասընթացներում ուսուցանողների համար: Լուսաբանված է միլիոնիցան ազդողոտնտեսական ուսմունքը օրգանիզմների վերաբերյալ՝ կապված կենդանիների նոր ցեղեր ստանալու մեթոդների հետ: Վերլուծված է ոչխարների անատոմիական և բիոլոգիական առանձնահատկությունները, նրանց զուգավորման կազմակերպումը, հղի ոչխարների խնամքը, ծնի անցկացումը, մայրերի և գառների խնամքը մսուրային և արոտային շրջաններում: Գրքի վերջում խոսվում է նաև զանազան ցեղերի ստացման, բուսականության, ջուս հիվանդության դեմ պայքարելու միջոցների, կթի կազմակերպման և այլ հարցերի մասին:

3. ՀՐԱՀԱՆԳ ոչխարների արհեստական սերմնավորումն անցկացնելու մասին: Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1952, 52 էջ:

Հրահանգը հաստատված է 1950 թվականի մայիսի 8-ին ՍՍՌՄ Գյուղատնտեսության մինիստրության կողմից: Հրահանգում ցույց է տրված ոչխարների արհեստական սերմնավորման կայանի աշխատանքի կազմակերպումը, կայանի նախապատրաստումը անհրաժեշտ գործիքներով և նյութերով, մաշր ոչխարների և խոզերի նախապատրաստումը սերմնավորմանը: Ցուցմունք է տրվում նաև սերմնակայանում և ոչխարաբուծական ֆերմայում սերմի (սպերմայի) ստացման, պահպանման և փոխադրման կարգի մասին:

4. ԱՂԱԲԱՔՅԱՆ, Ա., ԲՈՒՔԵԿՅԱՆ, Լ. Ոչխարների արհեստական սերմնավորման աշխատանքների կազմակերպումը կուտնտեսություններում: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության և Գիտա-հետազոտական հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953). 8 էջ: (Օգնութ. կուտնտ. ազդողոտնտեսիս. եռամյա դասընթ. տնտեսագիտություն, 24 անպտեմբերի):

Հոդվածում խոսվում է ոչխարների արհեստական սերմնավորման մեծ նշանակության մասին, հիշատակվում է պարտիայի և կառավարության կողմից բազմիցս ձեռք առնված միջոցառումները այդ ուղղությամբ, բերվում է արհեստական սերմնավորման կանոնների կոպիտ խախտման հետևանքով որոշ տեղերում սերմնավորման ձախողման փաստերը: Այնուհետև հիմնվելով ռեսպուբլիկայի մի շարք շրջանների ձեռք բերած հաջողությունների վրա,

խոսվում է արտադրող խոյերի ընտրության, մայրական հոտերի, շենքի կահավորման, ոչխարների զուգավորման աշխատանքների սերմնավորումն անցկացնելու ժամկետների (ձմեռային, գարնանային և վաղ գարնանային) և այլ աշխատանքների կազմակերպման կարգի մասին:

5. ԽՍՀՄ-ԻՍՍՐ, Ա. Գառների անցումը: Ե., Հայպետհրատ, 1951. 35 էջ:

Գրքով կում բացատրվում է լավ պտուղ ստանալու պայմանները: Մարինների կերակրման և պահպանման եղանակները նախքան ծնելը և ծնելուց հետո, գառների նորմավորված կերակրումը և նրանց աճեցման կարգը մինչև մայրերից անջատելը: Հատուկ զուլուս է նվիրված որբ գառների խնամելուն և աճեցնելուն: Խոսվում է նաև գառների պոչերը կտրելու, խոյիկները ամրոճատելու, արածացման ոչխարային-աղյային կարգի մասին և այլն:

6. ԲՈՒԻԲԵԿՅԱՆ, Լ. Նրբագեղմ և կիսանրբագեղմ ոչխարների կեդակրումը, խնամքն ու պահպանումը: Ե., Հայպետհրատ, 1951, 38 էջ: («Կուլստոյնիկի հանրամատչելի գրադարան»):

Գրքով էլ նախատեսված է կուլտեստություններում և սովխոզներում աշխատող հովիվների և ոչխարաբուծական ֆերմաների աշխատողների համար: Բացատրվում են նրբագեղմ և կիսանրբագեղմ ոչխարների նկատմամբ մսուրային և արոտային շրջաններում տարվող կերակրման և խնամքի, ինչպես և ծնի կազմակերպման, գառների անկորուստ պահպանման հարցերը: Վերջում խոսվում է կերերի տեսակների, նորմաների, ինչպես և զանազան հիվանդությունների դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին:

7. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ, Ս. Նրբագեղմ ոչխարաբուծության զարգացման ուղիները Հայկական ՍՍՌ-ում: Ե., Հայկ. ՍՍՌ, Ա.-կադեմիայի հրատ., 1951, 65 էջ:

Պատմական փաստերով և նկարներով հարուստ այս գրքով կում տրված են նրբագեղմ ոչխարաբուծության զարգացման տրվելու ճանապարհը: Հայաստանում, այդ ուղղությամբ պարտիայի և կառավարության ձեռնարկած միջոցառումները, ինչպես և տեղական կոպտաբուրդ ոչխարները նրբագեղմ ցեղերի հետ տրամախաչելու գրեթե արդյունքները ռեսպուբլիկայի կուլտեստություններում: Վերջում բացահայտված են կոպտաբուրդ ոչխարների տարեկան երկու անգամ խուզելու, նրբագեղմ ոչխարաբուծության կազմակերպման մի շարք հարցերը (սերմնավորում, խոյերի ընտրություն, պահպանում և խնամք):

8. ԲՈՒԻԲԵԿՅԱՆ, Լ. Հովանավորության շրջանի խերբեխու գյուղի կուլտեստության ոչխարաբուծական ֆերմայի աշխատանքների փորձը: Ե., Հայպետհրատ, 1953 թ., 27 էջ:

Գրքով կում բերված են այն բարձր ցուցանիշները, որոնց հասել է խերբեխուի կուլտեստության անասնաբուծության, մասնավորապես ոչխարաբուծության զարգացման շնորհիվ: 22 տարի առաջ ունեցած 300 ոչխարը 1952 թ. հասցված է 9.642 գլխի: Ամեն տարի շուկա է հանվում 1.000—1.200 գլուխ ոչխար, հաշվով լիցի փակում է մի հանձնման պետական պլանը: Այնուհետև, ցույց է տալիս խերբեխուի ոչխարաբուծական ֆերմայի հովիվների և անասնաբուծության մյուս աշխատողների առաջավոր փորձը ոչխարների մինչև զուգավորումը և զուգավորման շրջանի խնամքը, կերի կազմակերպումը մսուրային, ծնի և արոտային շրջաններում:

9. ԲՈՒԻԲԵԿՅԱՆ, Լ. Ոչխարների գարնանային խուզի աշխատանքների կազմակերպումը կուլտեստային ոչխարաբուծական ֆերմաներում: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ-ի Գյուղ. մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1953). 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոտոտեսիս. եռամյա դասընթաց. ունիվերսիտետին, 15 ապրիլի):

Կոպտաբուրդ և 3-րդ, 4-րդ դասերի բուրդ ունեցող ոչխարների տարեկան երկու անգամ խուզելը բրդատվության բարձրացման կարևոր միջոցառումներից մեկն է: Շատ կարևոր է խուզերի ժամկետները, գարնանը խուզը պետք է սկսվի շոր եղանակներն սկսելու և ոչխարների բնական մազափոխության շրջանում: Ցուցմունքներ է տրվում բրդի պահպանման (նախքան խուզը), խուզելու կանոնները (նաև վարակիչ հիվանդ ոչխարների խուզելու կարգը), բրդի որակավորման, հակավորման մասին:

10. ԲՈՒԻԲԵԿՅԱՆ, Լ. Ոչխարների աշնանային խուզի աշխատանքների կազմակերպումը կուլտեստային ոչխարաբուծական ֆերմաներում: (Ե., Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. ու մթերատմաների մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոտոտեսիս. եռամյա դասընթաց. ունիվերսիտետին, 5 օգոստոսի):

Գրքով կում քննարկվում են երկու խուզ անցկացնելու առավելությունը միայն մեկ՝ գարնանային խուզի համեմատ, ապա, բրդատվության բարձրացման համար սննդի, թոսի և մաշկային այլ հիվանդությունների դեմ պայքարելու հարցերը: Բացահայտվում է խուզի նախապատրաստման կանոնները, բրդի որակի,

տեսակավորման եղանակները: Յուզումներ է տրվում նաև հիվանդ ոչխարների խուզի և հակաքոսային լողացում կազմակերպելու մասին:

11. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ, Մ. Ժ. Ոչխարների խուզի կազմակերպումն ու անցկացումը և բրդի նախնական տեսակավորումը: Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. և մթերոտմանի միինիստրուկ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխավարը. հրատ., 1953, 58 էջ):

Գրքույկը գրված է ՍՍՌԿ հինգերորդ հնգամյա պլանի վերաբերյալ ՍՄԿՊ 19-րդ համագումարի դիրեկտիվների առթիվ: Բերված են պետության կողմից նախատեսված խրախուսանքի միջոցները ոչխարների անցման (հատկապես նրբագեղմ և կիսանրբագեղմ տեսակների) և բրդատվության բարձրացման բնագավառում աչքի ընկնող տնտեսություններին: Այնուհետև՝ ոչխարների և այծերի խուզի կազմակերպումը, նրանց խնամքը խուզից հետո, բրդի տեսակավորումը, հաշվառումը: Վերջում, խոսվում է աշխատանքների բաշխման և վարձատրության կարգի մասին:

12. ԻՆՉՊԵՍ կազմակերպել ոչխարների էլեկտրամեխանիզացիայի խուզը: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. միինիստր. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարը. հրատ., 1952). 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտիխ. եռամյա դասընթ. տնկնդիրներին, № 18):

Կոնսուլտացիան կազմել են Գյուղատնտեսության մեքենայացման համամիութենական գիտա-հետազոտական ինստիտուտի ու ՍՍՌԿ Գյուղատնտեսության միինիստրության Ոչխարաբուծության վարչության և Գյուղատնտեսության պրոպագանդայի գլխավոր վարչության աշխատողները: Նվիրված է մեքենայական խուզի առավելություններին ձեռքով խուզելու համեմատ: Հաշվի առնելով եղանակը, խոտաբույսերը, ոչխարների բրդավիթումը, մատնանքը՝ է խուզի ժամանակը, տեղը, նախապատրաստական աշխատանքները: Տրվում է մեքենայական խուզի ձևը, տեխնիկան, բրդի հավաքման, կարգավորման եղանակները: Վերջում բերվում է ոչխարների էլեկտրամեքենայական խուզի ասպարեզում ՍՍՌԿ-ի մի շարք տնտեսությունների առաջավոր փորձը:

13. ԲՈՒԻՔԵԿՅԱՆ, Լ. Ոչխարների բրդատվության բարձրացման միջոցները կոլտնտեսություններում: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. միինիստրուկ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարը. հրատ., 1952), 8 էջ:

«Ոչխարների բրդատվության բարձրացման ամենահիմնական պայմանը ոչխարների կերակրման ճիշտ կազմակերպումն է ամբողջ տարվա ընթացքում», ասում է հեղինակը, և մանրամասնորեն ցույց տալիս, թե ինչ կերերով, ինչ չափերով պետք է կերակրել մսուրային և արոտային շրջաններում: Խոսվում է մսուրներում միապաղաղ ջերմաստիճան ունենալու, իսկ արոտային շրջանում բուրդը մաքուր պահելու աղի ու կանաչ խոտի մեծ դերի մասին: Բրդի ստացման հիմնական և լավագույն պայմանը հեղինակը համարում է կոպտաբուրդ ոչխարները նրբագեղմների հետ տրամախաշելը, որը 5—6 անգամ բարձրացնում է բրդատվությունը: Հարմար և արդյունավետ է տրամախաշումն անցկացնել արհեստական սերմնավորման միջոցով: Խոսվում է նաև բրդատվության վրա ազդող ըստ հիվանդության դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին:

14. ԲՈՒԻՔԵԿՅԱՆ, Լ. Ձմեռային արածացում կազմակերպել կոլտնտեսային ոչխարաբուծական ֆերմաներում: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. միինիստրուկ. Գյուղատնտ. ագրոգոտտիխ. եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին: 12 փետրվարի):

Ձմեռային արածացումը նպաստում է բրդատվության, կենդանի ջաշի բարձրացման և ամբողջ գառներ ծնվելուն: Խոսվում է այն մասին, թե ինչ պայմաններում միայն ոչխարներին չպետք է արոտ հանել: Տրվում է արոտ հանելու ժամանակ մսուրային կերի չափերը: Բերվում են մի շարք օրինակներ Հայաստանի և ՌՍՖՍՌ-ի զանազան մարզերի ոչխարների ձմեռային արածացումը կազմակերպելու առաջավորների օրինակելի փորձը:

15. ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ հիմունքները: Զոռմինիմում: Խմբագրությամբ Բլոմկվիարի, Վոյակովիխի, Նաուկովի: (Եռամյա կոլտնտեսային ագրոգոտտիխիկական կուրսեր): Ե., Հայպետհրատ, 1953, 557 էջ:

Գիրքը համարվում է ուսումնական ձեռնարկ ագրոգոտտիխիկական կուրսերի ուսուցման առաջին տարվա համար: Ներածական մասում շարադրված է ՍՍՌԿ հինգերորդ հնգամյա պլանով նախատեսված անելիքները գյուղատնտեսության բնագավառում անասնապահության զարգացման ուղղությամբ: Առաջին գլուխը նվիրված է գյուղատնտեսության արտելի Կանոնագրությանը: Այնուհետև շարադրվում է կերերի արտադրության, կենդանիների անատոմիայի և ֆիզիոլոգիայի, նրանց կերակրման և տոհմային

գործի հիմունքները 6, 7, 8, 9, 10 գլուխները նվիրված են խոշոր եղջերավոր անասունների, ոչխարների, խոզերի, թռչունների, ձիերի՝ բուծման, կերակրման և պահպանման հարցերին: Վերջին 11-րդ գլուխը նվիրված է զոոգիգիենայի և գյուղատնտեսության կենդանիների հիվանդությունների դեմ պայքարելու հարցերին:

2. Խոշոր եղջերավոր անասունների խնամքը

1. ԱՆԱՍՆԱՊԱՀԱԿԱՆ ֆերմաներում անասուններն առանձին կուտակահանքային ամրացնելու և ստացված մթերքները՝ ու անասունների գլխաքանակը պահպանելու համար աշխօրերով գնահատելու օրինակելի նորմաներ: ՍՍՌՄ Գյուղատնտեսության մինիստրության 1954 թվականի հունվարի 5-ի № 4 հրամանի հավելված: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953). 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 23 և 29 հունվարի):

2. ՀՐԱՀԱՆԳ խոշոր եղջերավոր անասունների արհեստական սերմնավորում անցկացնելու մասին: Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստր. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1952 (ՍՍՌՄ Գյուղատնտ. մինիստրության Անասնապահական գրվարավոր վարչություն: Համամիութենական Անասնապահական գիտա-հետազոտական ինստիտուտ). 58 էջ:

Հրահանգը հաստատված է ՍՍՌՄ Գյուղատնտ. մինիստրության կողմից 1950 թ.: Պարտավորվում է անցկացնել խոշոր եղջերավոր անասունների արհեստական սերմնավորում, իրեն առավել օգտակար ձև: Տրվում է կադրերի պատրաստման, հաստիքների անձնակազմի պարտականությունների և այլ կազմակերպչական աշխատանքների կարգի մասին: Մանրամասն ցուցմունքներ է տրվում արտադրող ցուլերի ընտրության, խնամքի, սերմի ստացման, կուլերի ցանկության ժամանակի որոշման և սերմնավորման տեխնիկայի մասին:

3. ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ: Զոոմիքիմում: Խմբագրությամբ Բոլոմկվիստի, Վոյակովիխի, Նսաուկովի (Նոսայա կոլտնտեսային ագրոգոտտեխնիկական կուրսեր): Ե., Հայպետհրատ, 1953, 557 էջ:

4. ԲՈՒՂԱՅԱՆ, Գ. Խոշոր եղջերավոր անասունների բուժատցման նշանակությունը ու նրա անցկացման կազմակերպումը: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953) 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամյա դասընթացների ունկնդ. 9 դեկտեմբերի):

Հոգվածը նվիրված է անասնապահության զարգացման կարևոր նշանակություն ունեցող հարցերից մեկին՝ բուժատցմանը (կենդանիների մթերատու և տոհմային հատկությունների որոշումը), որը հնարավորություն է տալիս ընտրել լավագույն մթերատու անասունները և արտադրող ցուլերը: Տրվում է բուժատցում անցկացնելու ժամկետը, ցեղայնության և մթերատվության որոշելու մեթոդները: Այնուհետև խոսվում է անասունների տարբեր խմբերի ու նրանց մատղաշների կերակրման, հոտը տոհմային անասուններով լրացնելու, ցածրորակ արտադրողները ավելի բարձր որակներով փոխարինելու և կազմակերպչական այլ հարցերի մասին:

5. ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ, Հ. Կովերի ստերիլության վերացման աշխատանքների կազմակերպումը կուտակասություններում: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. և մթերատվների մինիստրության և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953) 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին: 21 մայիսի):

Կովերի լավ խնամքի, կերակրման, ցուլերի պատրաստման և զուգավորման հետևանքով ստերիլության վերացման հասած մի շարք կուտակասությունների փորձով, ցույց է տրված սերմնավորման եղանակները, այն միջոցները, որոնցով կարելի է հասնել կովերի ստերիլության վերացմանը, խնայես և այն խոչընդոտները, որոնք արգելակում են հաջող սերմնավորումը:

6. ՄԱԴՈՅԱՆ, Ա. Կովերի ծնի անցկացումը և ճորքերի անցումը կարնապրահային ֆերմաներում: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953). 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 11 մարտի):

Հոգվածում խոսվում է կովերի կաթնատվության բարձրացման համար անհրաժեշտ մի շարք միջոցառումների մասին. (ժամանակին ցամաքեցնել, ծնի նախապատրաստումը, ծնի ընդունումը, հորթերի կերակրումը ծնվելուց հետո): Հատուկ ուշադրություն է

դարձվում հորթերի կերի մեջ ացիդոֆիլին խառնելու, իսկ դրա բացակայության դեպքում այն մածնով փոխարինելու հարցին: Վերլուծվում է հորթերին տրվող սննդանյութերի բաղադրությունը, տրվում է հորթերի ձմեռային, գարնան և ամառային կերակրման ու խնամելու եղանակները:

7. ՄԱՆԱՍՅԱՆ, Ա. Կովերի կրծի խնամքը և կրելու ձևերը: Ե., Հայպետհրատ, 1950, 40 էջ:

Բազմաթիվ նկարներով հարուստ այս գրքով կամ բացատրվում է, թե ինչ միջոցներով կարելի է բարձրացնել կովերի կաթնատվությունը: Որոշելով կաթնատվության նորմաները տարբեր շրջանում, հեղինակը մանրամասնորեն տալիս է, թե ինչպես կարելի է լավագույն արդյունքի հասնել այդ գործում: Վերջում խոսվում է նաև կովերի ձեռքի և էլեկտրամեքենայական կթի կազմակերպման աշխատանքների մասին:

8. ԿԱՆՈՆՆԵՐ Կովերի լիակրման: Ե., Հայպետհրատ, 1951, 44 էջ:

Գրքով կազմվել են Համամիութենական գիտա-հետադոտական անասնապահության ինստիտուտի աշխատակիցները Ալատև ՍՍՌՄ տարբեր վայրերի առաջավոր ֆերմաների փորձով ցույց է տրված կովերի լիակրման դրական նշանակությունը կաթնատվության բարձրացման համար: Յուրաքանչյուր է տրվում կովերի խնամքի մասին՝ ծնից առաջ և հետո, մսուրային շրջանում և արտադրում: Գրքով կա հավելված, ուր բերված է կովերին տրվող կերի չափերը, բաղադրությունը, չափումներով կովերի կենդանի քաշը որոշելու եղանակները և այլն:

9. ՄԱՄՅԱՆ, Բ. Կովերի լիակրումը: (Ե., «Ստվետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1953). 8 էջ: (Օգնություն. Լուրման. ագրոտեխնիկ. եռամյա դասընթ. ունեկնդիրներին. 3 հոտնիսի):

Հոգվածում տրվում է կովերի կիթը կազմակերպելու եղանակները ծնելուց անմիջապես հետո, լիակրման սկիզբը ծնից 8—10 օր հետո: Կերի ռացիոն՝ ըստ կովերի մսուրային պահվածքի՝ աշնանն ու ձմեռն: Տրվում է նաև արոտային արածացման կազմակերպելու ձևերը: «Հյութալի կերերը կովերի լիակրման հիմքն են» ասվում է հոգվածում և մի շարք կոլտնտեսությունների փորձով ցույց է տալիս կերի բովանդակությունն ու կերակրելու եղանակը:

10. ՍԱՎՋԵՆԿՈՒ, Մ. Խ. Բարձր կիթեր ստանալու փորձը կոլտնտեսային ֆերմաներում: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 23 էջ:

Գրքով կազմվել է Սոցիալիստական Աշխատանքի Հերոս, ՌԽՍՌ Սոմսկի մարզի Լեբեդինյան շրջանի Լենինի անվան կոլտնտեսության կթվորուհի Սավենկոյն: Անվանի կթվորուհին պատմում է իր խնամքին հանձնված կովերին լավ պահպանելու հետևանքով բարձր կաթնատվության հասնելու փորձի, օրվա աշխատանքի կարգի, կթի պլանավորման, կերերի բաղադրության և կովերի խնամքի վերաբերյալ մի շարք կարևոր հարցերի մասին:

11. ԱՄԳԵՎ, Ա. Կովերի կաթնատվության բարձրացման և հորթերի ֆաշանի ավելացման մեր փորձը: Ե., «Հայպետհրատ», 1952, 24 էջ:

Խոսվում է 1949 թ. Սևանի Սեմյոնովկա գյուղում ստեղծված Հայկական ՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության Անասնապահության գիտա-հետադոտական ինստիտուտի փորձնական բազայի աշխատանքի փորձի մասին: Միջուրիյան բիոլոգիայի նվաճումները կիրառելով տնտեսությունը հասավ այն բանին, որ 1951 թ. մեկ սեմինթալցված կովից ստացավ 3421,5 լիտր կաթ, իսկ տեղականից՝ 3218,6 լիտր: Նույնպիսի հաջողության է հասել տնտեսությունը նաև հորթերի աճի հարցում: Բերված են այն կոնկրետ միջոցառումները, որոնց շնորհիվ տնտեսությունը կովերի կաթնատվության և հորթերի քաշաճի ավելացման այդպիսի բարձր ցուցանիշների է հասել:

12. ՀՐԱՆԿՆԻ ԲՈՐԵՐԻՆ մինչև վեց ամսական հասակը ձեռքով կերակրելու և անեցնելու մասին: (Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1952). 33 էջ:

Հրահանգում ցույց են տրված այն միջոցները, որոնց օգնությամբ հորթերին մորը ծծեցնելու եղանակից պետք է անցնել ձեռքով կերակրելուն: Տրվում են հորթերին մորից անջատ կերակրման նորմաները և եղանակները մինչև վեց ամսական դառնալը: Նրկրորդ մասում բերված է կովերի հղիության ժամկետները և տարբեր կենդանի քաշ ունեցող հորթերի կերակրման ութ սխեմաներ:

13. ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ, Հ. Հորթերին մորից անջատ կերակրելու արդյունքները: Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1952). 16 էջ:

Գրված է ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի և ՍՄԿՊ Կենտկոմի 1949 թ. ապրիլի 18-ի անասնապահության զարգացման եռամյա

պլանի մասին որոշման առթիվ: Բերված են Հայաստանի մի շարք կոլտնտեսությունների ցուցանիշները կաթնատվության բարձրացման բնագավառում և հորթերին մորից անջատ կերակրելու դրական արդյունքները (Ախտալում, Ախուրյանում, Աշտարակում և այլն), ինչպես նաև, առանձին հորթապահների հաջողությունները հորթերին մորից անջատ կերակրելու միջոցով:

14. ԶՈՒԽԳԱՐՅԱՆ, Ա. ՍՍՅԱԴՅԱՆ, Ս. ԲԱՂԴԱՍՍՐՅԱՆ, Հ. Հորբերի անեցման առաջավոր փորձը: Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. մի-նիստություն. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ., հրատ., 1952, 21 էջ:

Գրքովում պատմված է Սևանի շրջանի Զկալովկա գյուղի Վ. Իլյիչի անվան կոլտնտեսության հորթապահուհի Ռոզա Էլիզբարյանի, հորթերին մորից անջատ կերակրելու և օրինակելի խնամելու ուսանելի առաջավոր փորձը:

Գրքովում տեղադրված են համապատասխան նկարներ և սխեմաներ:

15. ՄԱԴՈՅԱՆ, Հ. Խոշոր եղջերավոր անասունների մատ-դաշների ամառային պահվածքը: Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. և մթերոս-ների մինիստրություն. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտական հիմնարկների գլխ. վարչ., հրատ., 1953, 58 էջ:

Գրքովում գրված է անասնապահության զարգացման մասին ՍՄԿՊ 19-րդ համագումարի դիրեկտիվների հիման վրա և նվիր-ված է հորթերի ամառն ամենակարևոր շրջանի՝ ամառային պահ-վածքի հարցերին: Յուր իրենց տրված արոտում հորթերին երիտասարդ կանաչ խոտով կերակրելու, այդ նպատակով երիտասարդ բուսա-կանություններ հարուստ արոտավայրերի առաջացնելու կարևորու-թյունը: Բերված են զանազան կերերի սննդային արժեքի աղյու-սակը, որով պարզ երևում է կանաչ խոտի առավելությունը այլ շատ կերերից: Մի շարք տնտեսությունների փորձով (Կալինինոյի, Ն. Բալազետի, Սիսիանի շրջանների մի շարք գյուղեր) ցույց է տրված, թե ինչպե՞ս պետք է նախապատրաստել արոտները, ինչպե՞ս հորթերին արոտ տեղափոխել և այլն: Բազմաթիվ աղյուսակներով տրված է կերերի նորմաները, կանաչ կերի պահանջը մեկ օրում, ինչպես և արոտների տեսակները, նրանց մոտավոր բերքատվու-թյունը ընդհանրապես և ամառվա տարբեր ամիսներում: Տրվում է մատղաշների կերին ացիդոֆիլին խառնելու շափը, հիվանդ կենդա-նիների խնամքը, ամառային ճամբարի կազմակերպումը, հորթե-րի ամառային ճամբարում օրվա աշխատանքային ռեժիմը և այլն:

«Անասնաբուծության գործը չի կտրելի առաջ շարժել, եթե պարտիական, սովետական ու գյուղատնտեսական օրգանները, գյուղատնտե-սության բոլոր աշխատողները հատկ եղածի՞ն պես ձեռնամուխ չլինեն յուրաքանչյուր կոլ-տնտեսությունում և սովխոզում կերի կայուն բազայի ստեղծմանը»:

(ՍՄԿՊ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐՅԱՆ
ՊԼԵՆՈՒՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄԻՑ)

ԿԵՐԵՐ ԵՎ ԿԵՐԱԲՈՒՅՍԵՐ

1. ՀՐԱՀԱՆԳ. Խոտ հնձելու, չորացնելու և պահպանելու մասին: Ե., ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրություն. Գյուղատնտ. պրոպա-գանդայի վարչ., հրատ., 1952, 12 էջ:

Խոտը ունիվերսալ անփոխարինելի կերերից մեկն է: Նրա բարձր որակը պահպանելու համար անհրաժեշտ է ճիշտ կազմակերպել պահպանումը, այնպես անել, որ ունենա կանաչ գույն, արոմա-տիկ հոտ, փափուկ ցողուն, իսկ այդ կախված է խոտի ժամանակին հնձելուց, լավ չորացնելուց, դիզելուց և պահպանման այլ միջոցա-ռումներից: Հրահանգում կետ առ կետ ցույց է տալիս այն եղա-նակներն ու միջոցառումները, որոնց կիրառումով կարելի է ստանալ բարձրորակ խոտ մսուրային կերակրման համար:

2. ՀՐԱՀԱՆԳ. ամառային արոտներում կերերի սխիսացում անցկացնելու մասին: Ե., 1952, 8 էջ: ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիս-տրություն. գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ., հրատ.):

Սխիսը իր կերային արժեքով թիչ է տարբերվում թարմ կանա-չից: Սխիսացումը կերի կանաչ մասսան հյութալի պահելու լա-վագույն միջոցն է ոչ միայն ձմռանը, այլև ամռանը, առն վայ-րերում, ուր շոգից արոտները այրվում են: Հրահանգում ցույց-

մունքներ է տրվում ամառային արտադրանքներում սիլոսացման աշխատանքների տեխնիկայի և ամառը արտադրելու անասուններին սիլոսով կերակրելու եղանակների մասին:

3. ՀՐԱՀԱՆԳ. կոպիտ կերերի ֆանակական հաշվառում անցկացնելու մասին: Ե., 1952, 21 էջ: ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրություն. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ.):

Հրահանգում նշվում է կոպիտ կերերի (խոտի, դարմանի, ծղոտի) չափման, քաշի մի քանի մեթոդները՝ խոտհանի նախօրյակին կանաչ մասսայի հաշվառումը ըստ խոտհարքային մասսիվների, ընտրած կույտերի կշռումը, ամբողջ մասսայի կշռումը խոտը դաշտից տուն տեղափոխելու ընթացքում և այլն, բայց ամենագործնական և հեշտ միջոցը դեղերի ծավալային չափումների մեթոդն է: Հրահանգում գծագրերով ցույց է տրվում տարբեր մակերեսի ու ծավալի դեղերի չափման եղանակները: Վերջում բերվող աղյուսակներում տրվում է դեղված տարբեր կերերի մասսայի խորանարդ մետրի մոտավոր կշիռը և կոպիտ կերի ծավալի որոշումը երկարամիտ ու կտրահիմք դեղերում:

4. ՄԱՆԱԹՅԱՆ, Ն. Կերեր (Նրանց փմիական կազմը, անդառառությունը և օգտագործումը): Ե., Հայպետհրատ, 1953, 74 էջ:

Անասնապահության զարգացման համար առատ և բազմառեսակ կերեր ունենալու հետ միասին անհրաժեշտ է նաև գիտակիցել սնունդների բաղադրությանը ու հաշվի առնել նրանց նպատակահարմար օգտագործման անհրաժեշտությունը: Այս դրքի ընդհանուր մասում լուսարանվում են կերերի սննդանյութերի քիմիական կազմի, սննդարժեքի վրա ազդող ֆակտորների հարցերը: Տրվում է կերերի դասակարգումը: Հետագա երեք գլուխներում վերլուծվում են բուսական ծագում ունեցող (ծղոտ, մղեղ, խոտ, կանաչ կեր, արմատապտուղներ, պալարապտուղներ, սիլոս), կենդանական ծագում ունեցող (կաթնային կերի, մսի, ձկան արդյունաբերության և սննդի մնացուկները) և հանքային կերերի (սեղանի աղ, կավիճ, կրաքար և այլն) պարունակության, պահպանման, մշակման և օգտագործման եղանակները:

5. ՄԱՂԱՔՅԱՆ, Հ. ԱՂԱԲԱՔՅԱՆ, Շ. ՄԱԹՎՈՍՅԱՆ, Ս. ՍՋԱՐՅԱՆ Է. Կերհայքայրում: Ե., Հայպետհրատ, 1952, 156 էջ: (Հեռակա ագրոզոոտեխ. դատընթացներ, ուսուցման երրորդ տարի):

Դիրքը նախատեսված է գյուղատնտեսական երկրորդ կարգի վարպետների պատրաստելու համար: Այնտեղ խոսվում է արոտա-

վայրերի և խոտհարքների ուղիղնալ օգտագործման, բնական արոտների և խոտհարքների բարելավման, խոտաբույսերի տեսակների և սիլոսացման նշանակության ու տեխնիկայի մասին:

6. ՍԱՐԳՍՅԱՆ, Ս. Հանքային անասնաբուծությունը ապահովենք առատ ու բարձրակ կերով: «Սովետական Հայաստան», 1954, 3 ապրիլի:

Հորվածում ՄԿԳ Կենտկոմի Սեպտեմբերյան պլենումի և Հայաստանի Կոմունիստական պարտիայի 17-րդ համագումարի որոշումների հիման վրա, նշվում է անասնաբուծության զարգացմանը արգելակող հանգամանքներից մեկի՝ կերի արտադրության ետմնալու պատճառները մեղանում: Հավագույն կերի՝ սիլոսի բազան ամրապնդելու համար անհրաժեշտ է աճեցնել եգիպտացորենի, արևածաղկի, և սորգոյի մի քանի տեսակներ: Սակայն շատ շրջաններ, հաշվի չառնելով իրենց շրջանի համար նախատեսված (շրջանացված) տեսակները, ուրիշ տեսակներ են ցանում, որի հետևանքով բնկնում է բերքատվությունը: Անուշադրության է մատնեված նաև միամյա և բազմամյա խոտերի (առվույտի, երեքնուկի, վիկի) սերմնաբուծությունը: Հորվածում նշվում է այդ թերությունների անհապաղ վերացման կարևորությունը:

7. ՄԱՐԿՍՅԱՆ, Հ. Արմատավորել մքերատու անասունների ամառային մսուրային խմամբ: Արտոսային դաշտավայրի կոլտնտեսություններում կանաչ կոմվեյերի կիրառման մասին: «Սովետական Հայաստան», 1954, 24 մարտի:

Հիմնվելով ՄԿԳ Սեպտեմբերյան պլենումի և պարտիայի 19-րդ համագումարի դիրեկտիվների վրա, հորվածում խոսվում է կերային բազայի անասնաբուծությունից ետմնալու փաստի մասին: Մքերատվության վրա ազդող հանգամանքներից մեկը, մասնավորապես Արարատյան դաշտավայրում, կովերին արտադրանքը տանելն է: Արտադրանքում մինչև որ կովերը վերականգնում են ձմռան ընթացքում կորցրած քաշը և նորմալ կաթ են տալիս, վրա են հասնում ցրտերը. այս դրությունը ստիպում է հրաժարվել արտադրանքությունից և «կանաչ կոմվեյերի» կազմակերպելու միջոցով բոլոր կովերը ամբողջ տարվա ընթացքում կերակրել մսուրային եղանակով: Արտադրանքը պետք է ուղարկվեն մյուս անասունները: Այնուհետև նշվում է «կանաչ կոմվեյերի» կազմակերպման եղանակները, կովերին տարվա մեջ յուրաքանչյուր ամառ ինչ չափի, որքան կեր տալու նորմաները և այլն:

8. ՄԱՂԱՔՅԱՆ, Հ. Գարնանային աշխատանքներ մարգագետիններում և արոտներում: Ե., Հայպետհրատ, 1952, 35 էջ:

Ֆրեդուկում պատմվում է մարգագետինների և արտոների շո-
րացման ու ոռոգման պարզ աշխատանքների, բարահավաքի, աղբի
հեռացման, սնուցման, նրանց օգտագործման և այլ աշխատանք-
ների մասին:

9. ԳԵՐԱԿՐԵԼՈՒ համար կերերի նախապատրաստման
տեխնոլոգիան: Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՄ Գյուղ.
մինիստրոսով. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետա-
զոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953. 8 էջ: (Օգնութ.
կոչւմնտ. ագրոպրոտեխ. եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 25
գեկտեմբերի):

Հողվածում տրվում է բոլոր տեսակի կերերի (կոպիտ, հյութա-
լի, խտացրած, բուսակի շրտների, սննդի և արդյունաբերության
մնացորդների, հասկային կերի) մշակման տեխնոլոգիան ու եղա-
նակները: Վերջում տրվում է խոնկորների և հորթերի համար
վարսակի կիսել, վարսակի կաթ և կերային շիւաներ պատրաստելու
ձևերը:

10. ԲԱՆՇԻՆՅԱՆ, Գ. Կոլտնտեսային անասնապահական
ֆերմաները ապահովել բարձրորակ խոտով: (Ե., «Սովետ.
Հայաստան»-ի և ՀՍՍՄ Գյուղ. և մթերոտ. մինիստրոսով. Գյու-
ղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների
գլխ. վարչ. հրատ., 1953). 8 էջ: (Օգնութ. կոչւմնտ. ագրոպրո-
տեխ. եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 24 հունիսի):

Հողվածում նկարագրված է մարգագետնավարների փորձերը
և նրանց կողմից ստացված խոտի բարձր բերքատվության հասնե-
լու եղանակները: Տրված է խոտհնձի ժամկետի նշանակությունը
խոտի բարձր որակը ապահովելու համար, խոտհնձի և խոտհավաքի
մեքենայացման անհրաժեշտությունը, վիտամինային խոտ պատ-
րաստելու եղանակը, խոտի շրտացման պրոցեսի տեղությունը և
նրա ազդեցությունը խոտի սննդարժեքի վրա:

11. ՍՄԲԱՏՅԱՆ, Հ. Միամյա կերաբույսերի մշակությունը
Հայաստանի նախալեռնային գոտում: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 43 էջ:

Կայուն կերի բազա ստեղծելու գործում վճռական նշանակու-
թյուն ունի միամյա կերաբույսերի մշակությունը: Մեր ռեսպուբլի-
կայի նախալեռնային գոտին, որն ընդգրկում է Թալինի, Աշտարա-
կի, Կոտայքի, Ադրբեյջանի և այլ շրջանները, բնորոշ է մթնոլոր-
տային տեղումների սակավությամբ, օդի բարձր ջերմաստիճանով
և ընդհանուր առմամբ կլիմայի խիստ չորությամբ: Այդ պայման-
ներում, հաջող կերպով կենսագործելով սովետական առաջավոր

ագրոտեխնիկան, նախալեռնային գոտու կոլտնտեսությունները
կարող են լավագույն արդյունքի հասնել: Այդ մասին է խոսվում
գրքում, որը հանգամանորեն տալիս է միամյա կերաբույսերի՝
վիկայի, Սուդանի խոտի, քուռուշնայի, արևածաղկի և գետնախըն-
ձորի մշակության ընդհանուր պայմանների, խնամքի, բերքահա-
վաքի, ինչպես նաև խոռը ցանքի ու խոզանացան մշակության աշ-
խատանքների պատկերը:

12. ՄԱՏԹԵՎՈՍՅԱՆ, Ա. Առվույտի սերմի բարձր բերքի
ագրոտեխնիկան Հայկական ՍՍՄ բամբակացան շրջաններում:
Ե., Հայպետհրատ, 1953, 38 էջ:

Ֆրեդուկը նվիրված է արժեքավոր կերաբույսերից մեկին՝ առ-
վույտի մշակությունը: Առանձին գլուխներում խոսվում է առվույ-
տի հողի մշակության, սերմերի ու սերմնադաշտի ընտրության,
ցանքի, պարարտացման, ինչպես նաև հիվանդությունների և
նրանց դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին:

13. ՄԱՏԹԵՎՈՍՅԱՆ, Ա. Առվույտի մշակությունը Հայկա-
կան ՍՍՄ-ի լեռնային շրջանների անջրդի պայմաններում:
Ե., Հայպետհրատ, 1953, 27 էջ:

Ֆրեդուկը գրված է ՍՄԿՊ 19-րդ համագումարի ՍՍՄՄ զար-
գացման 1951—1955 թթ. հինգերորդ հնգամյա պլանի դիրեկ-
տիվների հիման վրա: Լուսաբանվում է առվույտի, իբրև լավա-
գույն կերաբույսի ագրոբիոլոգիական առանձնահատկությունները:
Նրա բերքատվությունը բացի երաշտային շրջաններից նաև ան-
ջրդի լեռնային պայմաններում: Տրված է հողի մշակության ե-
ղանակը, սերմերի ընտրության, այլ խոտասերմերի խառնելու նոր-
մաները, ցանքի ժամանակը, սերմի խորության չափը ցանելիս և
վերջապես բերքահավաքի անցկացման կարգը:

14. ՍՄԲԱՏՅԱՆ, Հ. Լայնորեն կիրառել կերային կուլտու-
րաների խոզանացան մշակությունը: (Ե., «Սովետ. Հայաս-
տան»-ի և ՀՍՍՄ Գյուղ. մինիստրոսով. Գյուղատնտ. պրոպա-
գանդայի վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: (Օգնութ. կոչւմնտ. ագ-
րոպրոտեխ. եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 29 հուլիսի):

Կերահայթայթման լրացուցիչ աղբյուրների ստեղծման գործում
մեծ նշանակություն ունի կերային կուլտուրաների խոզանացան
մշակությունը մեր ռեսպուբլիկայի ցածրադիր նախալեռնային շրո-
վի հողերում: Հողվածը մանրամասնորեն տալիս է, թե ինչպես
կարելի է մշակել վիկը, Սուդանի խոտը, վարսակը, չումիզան՝
խոտ ստանալու համար, կորեկը, մոգարը՝ հատիկային թռչնա-
կեր ստանալու, եգիպտացորենը, արևածաղիկը, դաշտողունը՝

որպես կանաչ կերևի սխալմանը օգտագործելու, կերի և շաքարի հակնդեզը, կերի ձմերուկը և կերի կաղամբը՝ որպես հյութալի կեր օգտագործելու համար:

15. ԲԱՆՇԻՆՅԱՆ, Գ. Ընդարձակել տարեկանի աշնանացանք, վերջինս օգտագործել որպես հյութալի կեր: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտներին. հռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 2 սեպտեմբերի):

Հողվածը նվիրված է Ստեփանավանի շրջանի Կալինինո և Բլագարոդնյե գյուղերի կոլտնտեսականների առաջավոր փորձին, որոնք ահա, երկրորդ տարին է, ինչ ցանում են ուշ աշնան տարեկան և հնձելով նրա աշնան մասսան, պատրաստում են լավ որակի սիլոս: Այստեղ պատմվում է սիլոսի ստացման եղանակների մասին:

16. ԿՈՒՐԿԻՆՅԱՆ, Հ. Եգիպտացորենը որպես կերային արժեքավոր կուլտուրա: «Սովետ. Հայաստան», 1953, 13 նոյեմբերի:

Եգիպտացորենը բարձր բերքատու և սննդարար կուլտուրա է, նրա հատիկից ստացվում է օսլա, ձավար, ալյուր, շաքար, գլյուկոզա, սպիրտ և այլն:

Հեղինակը իր հոգվածում ցույց է տալիս, որ եգիպտացորենը որպես շարահերկ կուլտուրա, հողը մաքրում է մոլախոտերից, լավ նախորդ է գարնան ու աշնանանցան ցորենի համար: Նրա կանաչ մասսան օգտագործվում է որպես կանաչ արոտալիս կեր և սիլոս, իսկ հատիկը՝ որպես բարձրարժեք կեր խոշոր եղջերավոր անասունների, խոզերի և թռչունների համար: Այս հոգվածում խոսվում է խոզանացան եգիպտացորենի ագրոտեխնիկական, տնտեսական նշանակության մասին և ցույց է տրվում, թե ինչպես կարելի է ստանալ բարձր բերք, ինչպես այդ փորձնականորեն ստացվել է Արարատյան հարթավայրի՝ Արտաշատի, Աշտարակի, Շահումյանի կոլտնտեսություններում:

17. ԳՅՈՒՄՈՒՇՅԱՆ, Բ. Կերի դդումի, ձմերուկի և կաղամբի մշակությամբ ստեղծել հյութալի կերի հարուստ բազա: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. մինիստրության գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտներին. հռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 22 ապրիլի):

Կերի դդումը, ձմերուկը և կաղամբը հարուստ են սննդարար նյութերով ու վիտամիններով և լավ անասնակեր են հանդիսանում: Հողվածում պատմվում է, թե ինչպես կարելի է վերահիշյալ կուլտուրաները մշակել և հենց դրանով (մանավանդ չորային վայրերում) ստեղծել հյութալի կերի հուսալի բազա:

18. ԶՈՒՐԻԼԻՆ, Ա. ՄԻՇՈՒՍԻՆ, Ե. ԽԱՐՉԵՆԿՈ, Վ. Սիլոս: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 334 էջ:

Գրքում ընդհանրացվում է կերերի սխալացման մասին սովետական գիտության նվաճումները: Գրքը բաղկացած է ընդհանուր և մասնագիտական մասերից: Ընդհանուր մասը պատկերացում է տալիս կանաչ կերի ածխաջրատների, սպիտակուցների ֆերմենտների և վիտամինների մասին: Մասնագիտական մասում շատ նկարներում տրվում է կերերի սխալացման տեսությունը, սիլոսային կուլտուրաների մշակությունը և անասուններին սիլոսով կերակրելու եղանակները: Հավելվածում տրվում է կերային բույսերի սիլոսելիությունը՝ կախված շաքարային միկրոմից:

Գրքը նախատեսված է բարձր և միջին ագրոնոմիական և գոտտեխնիկական կադրերի համար, բայց հեշտությամբ նրանից կարող են օգտվել նաև գյուղատնտեսական բնագավառի բոլոր աշխատողները:

«ՄՄԿՊ Կենտկոմի պլենումը կատարելի է րանջարեղենի արտադրության աստիճանում զլխավոր խնդիրը համարում է այդ կուտուրաների բերատվության զգալի բարձրացումը՝ կարտոֆիլի և րանջարեղենի մշակման մեքենայացման լայն արմատավորման և առաջավոր ագրոնոմիկների կիրառման հիման վրա: Մեր խնդիրն է մոտակա երկու-երեք տարում կարտոֆիլի և րանջարեղենի արտադրությունը հասցնել այնպիսի չափերի, որոնք լիովին բավարարեն ոչ միայն քաղաքների, արդյունաբերության կենտրոնների բնակչության, վերամշակող արդյունաբերության պահանջները, այլև անասնաբուծության կարիքները կարտոֆիլի նրկատմամբ:

(ՄՄԿՊ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՊԼԵՆՈՒՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄԻՑ

ԿԱՐՏՈՖԻԼԻ ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲԱՆՋԱՐԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Կարտոֆիլի մշակություն

1. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ, Ա. Կարտոֆիլի մշակությունը: Հրապարակային դասախոս. աղագրություն: Ե., Հայկ. ՍՍՌ Գիտ. ակադ. հրատ., 1953, 27 էջ: (Հայկ. ՍՍՌ Քաղ. և Գիտ. դիտելիքների տարածման ընկերություն):

Գրքովում լուսաբանված է կարտոֆիլի տեսակների, սերմացուի ընտրության, հողի մշակության, ինչպես նաև կարտոֆիլի տնկման, գագաթներով բազմացնելու եղանակի և բերքահավաքի աշխատանքներին վերաբերող հարցերը:

2. ԿԱՐՏՈՖԻԼ: Ե., Հայպետհրատ, 1954, 103 էջ: (Առաջավոր փորձը գյուղատնտեսության մեջ):

Այս գրքովի մեջ Մոսկվայի մարզի առաջավոր կարտոֆիլագործները պատմում են, թե իրենք ինչպես են աշխատում, ինչ են անում կարտոֆիլի արտադրության ավելացման համար, ինչպես են արմատավորում մեխանիզացիան կարտոֆիլաբուծության մեջ:

3. ՏԵՐ-ՍՍՀԱԿՅԱՆ, Տ. Կարտոֆիլի արագ բազմացման մեքանի ձևերի մասին: («Սովետական Հայաստան»-ի և ՄՍՌ Գյուղ. միջինատրոն. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1953) 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտոնիս. եռամյա դասընթ. ունիվերսիտետին, 1 ապրիլի):

Գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր Տեր-Սահակյանը սովորեցնում է, թե ինչպես կարելի է կատարել կարտոֆիլի վաղ գարնանացան, բույսը աճեցնելու ամբողջական պայաններով, կամ պալարի մասերով՝ գագաթով, աչքով, ծիլերով, ցողունի ու ծիլի կտորներով և հատապտղի հասուն սերմերով:

4. ՏԵՐ-ՍՍՀԱԿՅԱՆ, Տ. Ինչպես ստանալ կարտոֆիլի բարձր բերք Արարատյան հարթավայրի պայմաններում: Ե., Հայպետհրատ, 1954, 41 էջ:

Գրքովում մանրամասն խոսվում է, թե ինչպիսի հողերում պետք է մշակել կարտոֆիլը և նրա ինչպիսի տեսակներ կարելի է աճեցնել Արարատյան հարթավայրում: Հանգամանորեն, բազմաթիվ օրինակներով ցույց է տրված, թե ինչպես պետք է կատարել հողամասի ընտրությունը, մշակությունը ու պարարտացումը, կարտոֆիլի սերմացուն ցանքի նախապատրաստելը, ցանքի խնամքը և մյուս աշխատանքները:

Առանձին գլուխներ են նվիրված կարտոֆիլի ամառային տնկման, նրա գանաղան հիվանդությունների ու վնասատուների դեմ տարվող պայքարի ձևերին, ինչպես նաև նրա ձմեռային պահպանությանը Արարատյան հարթավայրում:

5. ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ, Գ. Խ. Անցրդի կարտոֆիլի մշակությունը Հայկական ՍՍՌ-ում և նրա ագրոտեխնիկան: Ե., Պետհրատ, 1953, 46 էջ:

Պատմվում է կարտոֆիլի բարձր բերքի վարպետների, առաջավոր կուլտեսակների նվաճումների մասին, որոնց հաջողվել է վեգետ., Ագրոգոտի, Սիսիանի, Մեղրու, Ախտալի և այլ շրջանների բարձրագույն գյուղերի աշխույժ հողերում ստանալ կարտոֆիլի բարձր բերք:

Բացի այդ, գրքովում տրված է այդպիսի պայմաններում ցանվող կարտոֆիլի դաշտի պարարտացման, հողի մշակության, ցանքի խնամքի, բերքահավաքի և մյուս աշխատանքների նկարագրությունը:

6. ՀԱՎՈՐՅԱՆ, Զ. Ավելացնենք կարտոֆիլի բերքը: «Սովետ. Հայաստան», 1953, 22 հոկտեմբերի:

Կոլտնտեսության նախագահ Հակոբյանը պատմում է Նոր-
Քայազետի շրջանի Այրիվան գյուղի առաջավոր կոլտոգնիկների
դրական փորձի մասին, որոնք կարտոֆիլի մշակության գործում
աչրի ընկնող հաջողությունների են հասել, մեկ հեկտարից ստա-
նալով 150 ց. բերք:

**7. ՎԱՐԳԱՆՅԱՆ, Վ. Ավելացնենք կարտոֆիլի արտադրու-
թյունը:** Ե., «Ստվետ. Հայաստան», 1953, 22 հոկտեմբերի:

Ազդեցում վարդանյանը իր հոգվածում կանգ է առնում կար-
տոֆիլի՝ որպես կենսական մեծ նշանակություն ունեցող կոլտու-
րայի մշակության հարցերի վրա: Նա ցույց է տալիս թե ինչու
մի շարք շրջաններում, ինչպես օրինակ, Ապարանում, Արթիկում,
Ախուրյանում, Ղուկասյանում, Բասարգեշարում բերքատվությունը
դեռևս ցածր է:

Այս հոգվածում խոսվում է կարտոֆիլի մշակության ագրո-
կանոնների, մերենայացված ցանքի, միջշարային մշակության
մասին և բերվում է Ռյազանի մարզի Լեբեդինյանի շրջանի կոլ-
տնտեսությունների օրինակը, որոնք բառակուսի-բնային եղանա-
կով մշակված դաշտերից ստանում են մինչև 250 ց. կարտոֆիլ,
ծախսելով մեկ հեկտարի վրա ավելի քան երեք անգամ պակաս
աշխօր, քան սովորական պայմաններում:

**8. ՄԱՔՍԻՄՈՎԱ, Ա. Տեկվան ֆառակուսի-բնային եղանա-
նակը և նրա տնտեսական նշանակությունը:** (Ե., «Ստվետ.
Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. և մթերության միջինատրոպ.
Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտական հիմ-
նարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953) 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ.
ագրոգոտտեխ. եռամյա դասընթ. տնտեսագիտություն, 13 նոյեմբ.):

Հոգվածում շարադրված է բառակուսի-բնային եղանակի ագ-
րո-տեխնիկական հիմունքները և լրացատրվում է թե՛ ինչ է ներ-
կայացնում իրենից կարտոֆիլի աճի մասն ալդ եղանակը՝ Նշելով
նրա մեծ օգտավետությունը, հեղինակը ցույց է տալիս, թե ինչ
շահ է բերում այն կոլտնտեսություններին ու սովետացներին:

9. ՔԱՌԱԿՈՒՍԻ-ԲՆԱՅԻՆ ցանքի և տնկելու եղանակը: Ե.,
1953, 42 էջ, (Հայկական ՍՍՌ Գյուղատնտ. և մթերության միջինատրոպ.
Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետա-
զոտական հիմնարկների գլխավոր վարչություն):

Գյուղատնտեսության գիտությունների թեկնածու Ն. Չմորան
հիմնվելով առաջավոր կոլտնտեսությունների ձեռք բերած հաջո-
ղությունների վրա մանրամասնորեն ցույց է տալիս, թե որքան

մեծ արդյունքի կարելի է հասնել կարտոֆիլի արտադրության
աճի ու բերքատվության բարձրացման խնդրում՝ բառակուսի-
բնային եղանակը կիրառելու շնորհիվ:

Այդ եղանակի էությունը կայանում է նրանում, որ կարտո-
ֆիլի պլանները տնկվում են բներով սահմանված հեռավորու-
թյան վրա: Այդ բները եթե գծերով միացնենք, կստացվեն բա-
ռակուսիներ: Պլանների նման տեղադրումը լավ պայմաններ է
ստեղծում միջշարային տարածությունները խաշած և մշակելու
տրակտորներով:

Իր հոգվածում հեղինակը կանգ է առնում նաև սերմերի ընտ-
րության և ցանքսի մշակության կարևոր հարցերի վրա:

**10. ԿԱՐՏՈՖԻԼԻ ցողունային նեմատոդան և պայքարը
նրա դեմ:** (Ստվետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. միջինատ-
րոպ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի վարչ. հրատ., 1953),
8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամյա դասընթ.
ունևորդներին, 7 հոկտեմբերի):

Այս հոգվածում խոսվում է վնասատուներից մեկի՝ ցողունա-
յին նեմատոդայի առաջացման և նրա դեմ կիրառվող միջոցա-
ռումների մասին: Հեղինակը ցույց է տալիս, թե ինչպես կարելի
է ձանաչել այդ վնասգավոր վնասատուով վարակված բույսերը,
ինչպես նաև վարակված պլանների նշանները և այլն:

Հոգվածում շոշափվում են նաև կարտոֆիլի սերմացուի ընտ-
րության և պահպանության հարցերը:

2. Բանջարեղենի մշակությունը

**1. ԽԱՉԱՍՏԱՆ, Ս. Բանջարանոցային կուլտուրաների
մշակությունը:** Ե., Հայպետհրատ, 1951, 81 էջ: (Հայկ. ՍՍՌ
Գյուղատնտ. միջինատրոպ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի
վարչություն):

Այս գրքուկը մի ձեռնարկ է բանջարանոցային կուլտուրա-
ների գծով երկրորդ կարգի վարպետներ պատրաստելու համար:
Շարադրված է բանջարանոցային և բոստանային հիմնական
կուլտուրաների՝ պամիդորի, բադրիջանի, տաքոդի, կաղամբի,
վարունգի, ձմերուկի ցանքի մշակության ագրոտեխնիկան և հա-
մառատ կերպով տալիս է բանջարաբուծության ընդհանուր մա-
սը, բնութագրելով կուլտուրաները և նրանց դերը սննդի մեջ:

2. ԷԳԵԼՇՏԵՅՆ, Վ. Բանջարաբուծության զարգացման կարևորագույն խնդիրները: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՄ Գյուղ. մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտական հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամսյա դասընթ. ունկնդիրներին, 25 նոյեմբերի):

Պրոֆ. Էդելշտեյնը իր այս հոդվածում պարզ ու հասկանալի ձևով տալիս է բանջարեղենի ժամանակից շուտ և բարձր բերք ստանալու ագրոտեխնիկական միջոցառումները: Նա մանրամասնորեն պատմում է նրանց տեսակների և սերմերի ընտրության, սածիլ անեցնելու ամենալավ եղանակի, բանջարաբուծության միջինայացման, ինչպես նաև բանջարեղենի քառակուսի-բնային տնկման, ծաղալաշտպան թղթի գործադրման և այլ աշխատանքների մասին:

3. ԿՈՒԴԻՆՎԻԶ, Ի. Բանջարեղենի անեցումը ամբողջ տա-
րին: Ե., Հայպետհրատ, 1953, 92 էջ:

Նկարագրվում է մերձքաղաքային այնպիսի տնտեսությունների փորձը, որոնք տարեցտարի բանջարանոցային կուլտուրաների բարձր բերք են անեցնում բաց և ծածկած գրունտում (գետնում) և ամբողջ տարվա ընթացքում բանջարեղեն են մատակարարում խոշոր քաղաքներին: Այդպիսի տնտեսությունների թվին է պատկանում Մոսկվա քաղաքի Մոսկվաբնակիչ շրջանի «Պոմյատ Իլյիչա» կուլտնտեսությունը: Այդ կուլտնտեսությունը մասնագիտացել է բանջարեղենի անեցման գործում: Արդեն 20 տարուց ավելի է, որ մայրաքաղաքի բնակչությանը տալիս է թարմ բանջարեղեն համարյա ամբողջ տարվա ընթացքում:

Այս հետաքրքրական գրքույկում «Պոմյատ Իլյիչա» կուլտնտեսության ագրոնոմ Կուդրեիչը մանրամասն պատմում է, թե իրենք ինչպես են հասնել այդպիսի հաջողությունների:

4. ՎՍՐԴԱՆՅԱՆ, Ա. Վաղանա բանջարեղենների մշակու-
թյունը մերձֆալաֆային կոլտնտեսություններում: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՄ Գյուղատնտ. և մթերոմաների մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտական հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամսյա դասընթ. ունկնդիրներին, 4 մայրտի):

Վաղանա բանջարեղենների ստացման գործում մեծ նշանակություն ունի ձմռանցյան կազմակերպումը, որը գարնանացանի համեմատությամբ մեկ ամիս առաջ է գցում բերքը:

Կարևոր նշանակություն ունեն ջերմոցներն ու ջերմատները,

որոնք պետք է լայնորեն օգտագործվեն: Այստեղ պատմվում է Նոր Արեշի, Շենգավիթի, Նորազավիթի և այլ կուլտնտեսությունների մասին, որոնք փորձում են անեցնել վաղահաս բանջարեղեններ՝ կաղամբի, պամիդորի տեսակները:

5. ՄՆԼԻԲ-ՕԶԱՆՋԱՆՅԱՆ, Վ. Գալիֆ սեզոնի համար օրի-
նակելիորեն նախապատրաստել. բանջարանոցային կուլտու-
րաների ջերմոցային տնտեսությունը: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՄ Գյուղատնտ. և մթերոմաների մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտական հիմ-
նարկների գլխ. վարչ. հրատ.), 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագ-
րոգոտտեխ. եռամսյա դասընթ. ունկնդիրներին, 13 նոյեմբերի):

Ագրոնոմի այս զրույցը նվիրված է ջերմոցային տնտեսու-
թյան մեծ նշանակությանը: Տրված է ջերմոցային նոր տնտեսու-
թյան տերիտորիայի կազմակերպման, ջերմոցների տեսակների, բիոլոգիական վառելանյութի և ջերմոցային հողախառնուրդի կու-
տակման, պատրաստման և պահպանման աշխատանքների նկա-
րագիրը:

6. ՄՆԼԻԲ-ՕԶԱՆՋԱՆՅԱՆ, Վ. Լավորակ սածիլը բարձրաց-
նում է բերքավորությունը: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՄ Գյուղ. և մթերոմաների մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրո-
պագանդայի և Գիտա-հետազոտական հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: (Օգնութ. կոլտնտ. ագրոգոտտեխ. եռամսյա դասընթ. ունկնդիրներին, 27 փետրվարի):

Խոսվում է ջերմասեր բանջարանոցային կուլտուրաների՝ տո-
մատի, բադրիչանի, տաքտեղի ջերմոցային մշակության, նրանցից
լավորակ և բարձր բերքատու սածիլների ստանալու ձևերի մասին:

7. ՔԱՌԱԿՈՒՍԻ-ԲՆԱՅԻՆ ԳԱՆՔԻ և տնկելու եղանակը: Ե.,
1953. 42 էջ: (Հայկ. ՍՍՄ Գյուղատնտ. և մթերոմաների մի-
նիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազո-
տական հիմնարկների գլխավոր վարչություն):

Գյուղատնտեսական գիտությունների թեկնածու Դիմուանյոն և ասպիրանտ Մեջիկովան իրենց «Բանջարանոցային կուլտու-
րաների քառակուսի և քառակուսի-բնային տնկումը» հոդվածում
հանգամանորեն ցույց են տալիս, որ պամիդորի, վարունգի, կա-
ղամբի և մյուս բանջարեղեն կուլտուրաների սածիլների քառա-
կուսի և քառակուսի-բնային եղանակով տնկումը թույլ է տալիս
միջաբերային մշակումը կատարել ձիու և տրակտորի կուլտիվա-
տորներով՝ դաշտի երկարությամբ և լայնությամբ:

Այդ եղանակի գործադրումը հնարավորություն է տալիս խնամքի աշխատանքների մեքենայացումը և ժամանակին սրահով կատարել միջշարժային մշակություններն ու փխրեցումը շարքերում և զգալի չափով իջեցնել ձեռքի աշխատանքի ծախսումները:

Հեղինակները բաղմամբով օրինակներով մանրամասն շարադրել են դաշտը մարկյորով գծելու տեխնիկան և վերահիշյալ կուլտուրաների սածիլների տնկման ու հետագա կատարվող աշխատանքները:

8. ԴԱՎԹՅԱՆ Գ., ԱՎԱԳՅԱՆ, Ա. Տորֆա-բուսահողային աննդառաք բաղարների նշանակությունը: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղատնտ. և մթերոմաների մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտ. հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: (Օգնութ. կոլտատ. ագրոտոտեխ-եռամյա դասընթ. ունկնդիրներին, 5 նոյեմբ.):

Պարզ ու մատչելի լեզվով պատմվում է բանջարանոցային կուլտուրաների աճեցման, տորֆա-բուսահողային թաղարների գործադրման առաջավոր մեթոդի մասին: Սածիլների աճեցման այս եղանակը Մոսկվայի քաղաքամերձ սովխոզներում հիանալի արդյունքներ է տվել:

Մեր ռեսպուբլիկայում նույնպես հարկավոր է արմատավորել սածիլման այս լավագույն մեթոդը: Վերջում հեղինակը տալիս է, թե ինչպես պետք է պատրաստել բուսահողային թաղարները:

9. ՄԱՄԵՆԿՈՎ, ԵՐՄՈՒՍՅԵՎԱ, Ա. Ինչպես պատրաստել տորֆա-բուսահողային բաղարներ: «Սովետական Հայաստան», 1953, 3 դեկտեմբերի:

Տորֆա-բուսահողային թաղարներում բանջարանոցային կուլտուրաների սածիլներ աճեցնելու, արդյունավետ ագրոնոմիական: Այդ մեթոդը գործադրելով, լուրջ հաջողությունների են հասել և զգալի եկամուտներ են ստացել Մոսկվա քաղաքի մերձակա կուլտեստությունները: Այս հոգվածում տրված է, թե ինչ եղանակով կարելի է պատրաստել թաղարներ և ինչպես աճեցնել նրանց մեջ սածիլները:

10. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, Գ. Ապահովել բաղարների պատրաստումը և սածիլների աճեցումը նրանց մեջ: (Ե., «Սովետ. Հայաստան»-ի և ՀՍՍՌ Գյուղ. և մթերոմաների մինիստրոսթ. Գյուղատնտ. պրոպագանդայի և Գիտա-հետազոտական հիմնարկների գլխ. վարչ. հրատ., 1953), 8 էջ: 10 ապրիլի, № 14:

Տորֆա-բուսահողային թաղարներ կարելի է պատրաստել տորֆի, բուսահողի, ճմահողի, կոմպոստի, հանքային պարարտանյութերի, գոմարի և այլ նյութերի խառնուրդից:

Շարադրելով թաղարներ պատրաստելու տեխնիկան, հեղինակը ցույց է տալիս, թե ինչպես պետք է նախապատրաստել չեղմոցները այնտեղ թաղարներ պատրաստելու համար, ինչպես այդ անում են արդեն Շահումյանի, Արտաշատի, Էջմիածնի և մյուս շրջանների կուլտեստությունները:

Վերջում խոսվում է թաղարներում կատարվող ցանքերի ու վերատնկման աշխատանքների մասին:

11. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ, Ս. Բազմանյութային արտադրության առավելությունները: «Սովետական Հայաստան», 1953, 11 սեպտեմբերի:

Նոր Բայազետի շրջանի նորագույն գյուղի կուլտեստության վարչության նախագահ, Սոցիալիստական Աշխատանքի Հերոս Կարապետյանը հարուստ փաստերով ու դիագրամներով ցույց է տալիս գյուղատնտեսության մեքենայացման կարևորությունը: Օրինակներով նա համոզում է, թե ինչպես իրենց դաշտերի աշխատանքների մեքենայացումը հնարավորություն տվեց ոչ միայն բնդարձակելու տեխնիկական, բանջարանոցային ու կերային կուլտուրաների ցանքերը, այլև զգալիորեն բարձրացնելու հողագործության կուլտուրան:

Մ. Մելիքյան
Խմբագիրներ՝ Դ. Կրիզոստան,
Տեխ. խմբագիր՝ Պ. Սարոյան
Կոնսրոլ սրբագրիչ՝ Դ. Փիլոյան

ՎՖ 11458

Պատվեր 432

Տիբաժ 3000

Հանձնված է արտադրության 8/V 1954 թ.:

Ստորագրված է տպագրության 23/VI 1954 թ.

Թուղթ $84 \times 108 \frac{1}{32}$: Տպագրական 2,25 մամուլ, հրատ. 2,0 մամուլ:

Դիմել 60 կոպ.:

Դիտարկվող հրատ. II տպարան, Երևան, Կոմունյանցի փ. № 8:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0125264

ԳԻՆԸ 60 ԿՈՊ.